



# ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 177 • Vychází 27. srpna 2018

Milí čtenáři,

když procházíte Jeseníky po hřebenovce, na hoře Břidličná si můžete všimnout zajímavého detailu. Zatímco z jedné strany je stezka lemovaná hustým klečovým houštím, na druhé straně uvidíte alpské louky s příkrčenými jalovci a větrem ošlehanými smrčky. Procházíte totiž zároveň po hranicích panství Janovice a Loučná, jejichž majitelé v minulosti učinili odlišná rozhodnutí. Zatímco se všude na hřebenech vysazovala kleč, majitelé loučenského panství, svobodní páni Kleinové, takový postup odmítli. Měli údajně odpor k umělé krajině a nepřáli si, aby se tato nepůvodní keřovitá borovice dostala do místní přírody. A to prosím Kleinové nebyli žádní sluníčkáři 19. století, ale bohatí podnikatelé – stavitelé železnic, majitelé železáren a dokonce i uhlobaroni.

S odstupem mnoha let se jejich rozhodnutí jeví jako prozíravé, ve své době si však určitě museli vyslechnout leccos a majitelé sousedních panství si dost možná někde stranou ťukali na čelo. Dnes se kleče v nejvyšších partiích Hrubého Jeseníku začínáme pomalu zbavovat, protože jsme zjistili, že zaplavila unikátní alpské bezlesí a ohrožuje celou řadu místních druhů. Věřme, že jesenická horská tundra, nedávno navíc dosti poškozená výstavbou megalomanského vodního díla Dlouhé stráně, se i díky citlivým zásahům člověka dostane zase do kondice. Těch zásahů však mohlo být méně, kdyby majitelé místních panství nepodlehli módní vlně vysazování kleče.

Letos o prázdninách si připomeneme výročí, které rovněž souvisí s ochranou horské přírody a osvíceným majitelem pozemků. V srpnu roku 1838 založil hrabě Jiří František August Buquoy první středoevropské rezervace – Žofínský prales a Hojnou Vodu (více se dočtete uvnitř tohoto Ďáblíka). Jeho vizionářské rozhodnutí nám dodnes umožňuje sledovat vývoj smíšeného horského lesa. Příklad novohradských rezervací však ukazuje i stinnou stránku privátní ochrany přírody. Zatímco pan Jiří František vyhlásil rezervaci na ploše bezmála čtyřiceti hektarů, jeho syn nadšený z pralesů úplně nesdílel a dovolil rezervaci zmenšit na pouhých 1,7 hektaru.

I tento dávný příklad ukazuje, že soukromé nadšení by mělo být v ochraně přírody nějakým způsobem pojištěno do budoucna. Nemusí se hned jednat o oficiální vyhlášení „státního“ zvláště chráněného území, možností je určitě vícero. Od věcného břemena vztahujícího se k pozemkům, přes zajištění fondů pro budoucí péči o soukromou rezervaci, až po zaštitění některou renomovanou neziskovkou nebo pozemkovým spolkem. Ať už je totiž cílem ochrany přírody bezzásahovost (jako v novohradských pralesích či zachovalé horské tundře) nebo naopak obnova tradičního hospodaření, měli bychom myslet dlouhodobě. Alespoň tak na sto osmdesát let dopředu :-).

Jiří Řehounek

## V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Žofínský prales a politika .....	str. 5-6
Renesance obnovitelných zdrojů na obzoru .....	str. 8-9
Správa úložišť bilancuje. Co vládě neřekla? .....	str. 9-10

## Informační tabule u Pískovny na cvičišti

V červenci nám přibyla pátá informační tabule u přírodovědně zajímavé pískovny, konkrétně u přírodní památky Pískovna na cvičišti, která leží na okraji Jindřichova Hradce. Text tabule připravila Calla ve spolupráci s místním spolkem Hamerský potok, který se ochraně a výzkumu této cenné lokality dlouhodobě věnuje.

*„Pískovna na cvičišti je významná především pro mokřadní a píscomilné organismy. Našlo zde domov několik druhů chráněných obojživelníků, včetně naší nejohroženější žáby ropuchy krátkonohé. V pískovně a jejím nejbližším okolí žijí vzácní brouci, motýli, houby, a pokud tůně nejsou vyschlé i několik ohrožených druhů vážek,“* vypočítává Petr Hesoun ze spolku Hamerský potok, který Pískovnu na cvičišti dlouhodobě sleduje.

Také na této informační tabuli jsou zájemcům ve schránce k dispozici skládačky „Objevte svou pískovnu“.



*Jiří Řehounek (s využitím tiskové zprávy)*

## Vlhy se vrátily

V loňském roce vznikla v jižních Čechách poprvé kolonie chráněných vlh pestrých, jak jsme vás už v Ďáblíku informovali. Protože se jedná o opravdu unikátní hnízdění, rozhodli se ornitologové a ochránci přírody přesnou lokalitu zatím nezveřejňovat.

Vzhledem k tomu, že v okolí hnízdní stěny projížděly v minulosti nelegálně motorky a čtyřkolky, rozhodli jsme se vytvořit v její blízkosti dřevěnou ohradu, která by jim zabránila ve vjíždění do těsné blízkosti stěny a jejímu případnému poškození. Ohrada vznikla už na jaře, abychom vlhy nerušili v hnízdní sezóně, a pak už nezbývalo než čekat, zda se opeřené drahokamy do pískovny vrátí. No a jak už jste si přečetli v titulku (a prohlédli si na letošní fotografii Martina Reiserera), stalo se. Vlhy se vrátily a opět úspěšně zahrnily a vyvedly mladé. Ohrada snad splnila svůj účel, navíc ji vlhy využívaly k posedávání a vyhlížení kořisti, tedy velkého létajícího hmyzu.



Doufáme, že pískovna se bude vlhám líbit i nadále a časem se s nimi budeme setkávat i na jiných místech Jihočeského kraje. Pokud byste vlhy v jižních Čechách potkali, budeme vděční, pokud nám dáte vědět. Zároveň prosíme o respektování jejich hnízdišť. Pozorování

zpovzdálí obvykle vlhám nevadí, do blízkého okolí hnízdních nor je však lepší nechodit. A ještě nesmíme zapomenout na poděkování: Děkujeme Honzovi Tomanovi za pomoc při shánění materiálu a vytvoření ohrady.

Jiří Řehounek

## Pomozme stromům

### Výzva Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s. samosprávám měst a obcí

My, neziskové sdružení Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s. (SZKT) jsme znepokojeni kritickou situací krajiny v České republice. Alarmující je zejména stav stromů v sídlech. Zásadní problém spatřujeme v podcenění situace. Stromy v prostředí měst a obcí mají obecně ztížené podmínky pro růst a současné dlouhé periody sucha i dramatický nárůst teplot jsou pro mnohé fatální. A to má vliv přímý vliv i na obyvatele.

Ulice bez stromů se v létě stávají neobyvatelnými. Stromy totiž fungují jako nejvýkonnější „klimatizační jednotky“, pokud ovšem mají samy dostatek vláhy. Situace je velmi vážná, a pokud chceme ve městech přežít, musíme je okamžitě začít zachraňovat.

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu proto apeluje na politiky a odpovědné zaměstnance měst a obcí, aby bez odkladů uvolnili



finanční prostředky na dostatečnou závlivu stromů ve městech. Pomoci mohou i občané: Neznamená to, že by museli přímo stromy zalévat, stačí, aby pochopili, že stín stromů je dar a ne obtíž, a že trávník ve městě nemusí být nízko sečený. Známe zásady první pomoci:

#### **1. Zachránit stromy**

- Zajistit jim dostatečnou závlivu, tedy 50 – 200 litrů pro každý strom na týden podle velikosti.
- Upřednostnit ohrožené, ale perspektivní jedince, tedy ty které mají větší šanci přežít.
- Zlepšit vsakovací schopnost povrchu půdy u stromů, případně mulčovat povrch.

#### **2. Změnit management travních porostů**

- Nesekat v současném horkém a suchém počasí trávník. Nízko sečené porosty se přehřívají, zasychají, půda odpažuje veškerou vláhu a ztrácí schopnost zadržovat vodu. Zhoršuje se tím mikroklima a tak i podmínky pro stromy, lidi i zvířata. Prostředky a čas věnované na sečení lze využít právě na závlivu stromů.

#### Doporučení Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu pro budoucnost

- Svěřit projektování a novou výsadbu stromů kvalifikovaným a prověřeným odborníkům, podpořit a vyžadovat mezioborovou spolupráci.
- Zajistit a prosazovat optimální podmínky pro to, aby se stromy ujaly a rostly (dostatečný prokořenitelný prostor, opatření proti zhutňování půdy, prokořenitelné buňky atd.).
- Vyjednat vstřícný přístup správců sítí a komunikací a dalších subjektů - i oni jsou zodpovědní za životní podmínky ve městech.

- Zavádět opatření pro zadržování dešťové vody ve veřejném prostoru (zasakovací průlehy, jímky a další).
- Vybírat druhy odolávající horkému a suchému klimatu .
- Nebát se stromů s velkými korunami (ty později odborně prosvětlovat, aby se zajistilo provětrávání i zastínění).
- Pečlivě zvažovat kácení stromů v sídlech.

V boji proti přehřívání sídel nejlépe pomáhají zdravé a vitální stromy!

*Výzva Společnosti pro zahradní a krajinnou tvorbu*

## Sto osmdesát

*Motto: „Našel jsem... prales, vzbuzující obdiv a úctu svým stavem. Vzhledem k tomu, že lesy těchto vlastností budou známy brzy jen z historického líčení, rozhodl jsem se zachovati zmíněnou lesní část jako památník dávno minulých dob názornému požitku pravých přátel přírody, vzdáti se v ní veškerého lesohospodářského těžení...“*

Přesně sto osmdesát let uplyne letos v srpnu od vyhlášení prvních střeoevropských rezervací (a vlastně i prvních rezervací na evropském kontinentu, neboť jim předcházela pouze rezervace na německém ostrově Vilm). Píše se to v každé učebnici ochrany přírody, na informačních tabulích i v heslech na Wikipedii. Mnoho textů se ale omezí na prosté konstatování jednoho data a jednoho jména, aniž by jejich autoři brali v potaz těch následujících sto osmdesát let. Příběh dvou jihočeských pralesů byl totiž zajímavý a mnohdy i dramatický, což se ostatně týká i celých Novohradských hor. A protože se odehrává v Sudetech, platí to pochopitelně nejen pro ochranu přírody.

V létě 1838 podniká majitel novohradského panství, hrabě Jiří František Buquoy, cestu do tzv. Horního hvozdu, obtížně přístupné části svého panství při dnešní hranici České republiky a Rakouska. Nalézá tam zbytky porostů pralesního charakteru, kde převažují porosty smrků a jedlí s přimíšenými buky, kleny a jilmy, a rozhodne se je zachovat pro příští generace. Proto 28. srpna téhož roku zřizuje soukromou rezervaci Žofínský prales. Služebním příkazem nařizuje, aby bylo na 300 jitrech (tedy 172,6 ha) zastaveno lesní hospodaření. O dva dny později přidává hrabě Buquoy ještě druhou pralesní rezervaci Hojná Voda (též Hojnovodský prales).



A tady dost často v učebnicích i jiných textech příběh končí, resp. konstatuje, že pralesy je dodnes chráněny jako NPR Žofínský prales a NPP Hojná Voda. Jenomže minimálně příběh Žofínského pralesa se vyvíjel velice dramaticky. Už v roce 1843 přichází na novohradské panství nový lesník William Rowland. Dostane za úkol zmapovat zdejší lesy a naplánovat hospodaření v nich do budoucna. Když o čtyři roky později zjistí, že „starý hrabě“ zakázal v Žofínském pralesu lesnický hospodařit, neukazuje se jako příliš loajální zaměstnanec.

„Mnoho let před mým vstupem do služby na panství Nové Hrady starý hrabě objedal pět velkých revírů, které patřily k tzv. Hornímu hvozdu. Během této návštěvy prošel i Lužnický revír, čítající tehdy téměř 1 000 jiter, ve kterém byly prokázány 200–400 let staré smrky, jedle a buky s úctyhodnou tloušťkou kmene 4–6 stop. Dojat úchvatnou podívanou, nařídil starý hrabě, nadšený a vnímavý ke všemu krásnému a velkému, nechat stát nedotčeně 300 jiter, a zachovat tak prales potomkům. Tento šlechtný povel byl tehdy považován za svatý. Když jsem tehdy při vyměřování a mapování v tomtéž pralesě zakládal své tenátnice a hospodárnice a přitom nechal porazit některé tyto obrovské stromy, které se dostaly do těchto linií, potřásali lesní dělníci nedůvěřivě hlavou. Po práci nemaje nic lepšího co činit, podali lesníkovi



zprávu o mém nesmyslném konání. Také jeho překvapilo, jak rychle se k němu tato zpráva o mých děsivých zásazích, kterých jsem se dopustil, donesla. Požádal mne, abych si s jeho svolením zajistil úředně plnou moc. Mezitím převzal panství Nové Hrady mladý hrabě a dle mé představy pokládal za postačující rezervovat a zachovat nedotčená jen tři jitra namísto 300 jiter pralesa,“ napíše později Rowland ve svém životopise.

Naštěstí pro Rowlanda a naneštěstí pro prales přebírá v té době faktickou správu panství syn „starého hraběte“ Jiří, který vychází svému lesnímu inženýrovi vstříc a dovoluje mu snížit plochu Žofínského pralesa na setinu původní rozlohy. Romantismus naráží na metody moderního lesnictví a ekonomickou rozvahu. William Rowland vypočítává ztrátu vyplývající ze zřízení rezervace na 30 000 zlatých a přidává navíc chmurnou prognózu, že během padesáti let prales stejně zanikne kvůli větrným a sněhovým kalamitám. I na zbývající chráněné ploše 1,7 ha pak jsou v dalších desetiletích zpracovávány souše a vývraty.

Lesnické hospodaření, byť ve snížené míře, tak pokračuje až do úplného zákazu těžby v roce 1882. Plocha pralesa poté kolísá, postupně se však zvyšuje a v roce 1938 dosáhne 99 ha, což je sice téměř současná rozloha NPR, zároveň však území zdaleka nedosahující původních velkorýsých plánů Jiřího Františka Buquoye.

Jiří Řehounek

Článek z části vychází (včetně citace W. Rowlanda) z textu Jana Andresky „K dějinám NPR Žofínský prales“, Živa 5/2006

## Žofínský prales a politika

O tom, že politická situace ovlivňuje (a někdy též přiškrcuje) ochranu přírody, se můžeme v naší zemi přesvědčovat prakticky denně a v Ďáblíku se tímto ze své podstaty nerovným zápasem často zabýváme. Nejedná se však o žádnou horkou novinku, protože tak tomu bylo prakticky od samých počátků ochrany přírody. V předchozím článku jsme se věnovali založení soukromé rezervace Žofínský prales a jeho následnému radikálnímu zmenšení, k němuž došlo převzetím správy novohradského panství a příčinlivostí lesního inženýra Williama Rowlanda. A právě zmíněné zmenšení pralesa na jednu setinu původně zamýšlené rozlohy úzce souvisí s výsledky revolučního roku 1848 v českých zemích.

Zakladatel našich nejstarších rezervací, tedy (celým jménem) Jiří František August de Longueval, hrabě z Buquoy, baron z Vaux, byl vskutku renesanční osobností. Kromě ochrany přírody, což byla pro něj činnost spíše okrajová, vynikl v mnoha dalších oborech. Zabýval se údajně matematikou, ekonomii,

filozofií, fyzikou, chemií, hudbou i poezií. Podporoval umění a vědu, mimo jiné i pražské Národní muzeum, sestrojil podle vlastního návrhu parní stroj a vynalezl pro své sklárny červené a černé hyalitové sklo.

V politice se stal rozhodným odpůrcem vídeňského centralismu a rakouského kancléře Metternicha, což se projevilo mimo jiné i jeho aktivní účastí na revolučních událostech roku 1848. Tehdy se Buquoy objevil v Praze, oslnil vlastence výbornou znalostí češtiny a stal se členem Národního výboru (společně třeba s Františkem Palackým nebo Františkem Ladislavem Riegrem). V jednom lokálním plátku se tehdy dokonce objevila kachna, že cílem pražských událostí je vznik samostatného Českého království, v jehož čele má stát právě Buquoy. Po nezdaru revoluce odešel stárnoucí hrabě zpět do jižních Čech, kde se již věnoval pouze svým vědeckým projektům, než v Praze v roce 1851 zemřel. Správu panství v té době přenechal synovi Jiřímu. Zjevně z taktických důvodů, neboť sám nebyl coby pražský revolucionář na úřadech zapsán právě nejlépe.

Debakl revolučního roku 1848 tedy málem přivodil krach nejstarší středoevropské rezervace. Pokud si tedy letos připomeneme 180. výročí od počátků jakési oficiální ochrany přírody ve střední Evropě, můžeme též vzpomenout, že historie politického ovlivňování ochrany přírody je u nás jen o málo mladší.

*Jiří Řehounek*

---

## **Pokuta Lesům ČR ukazuje, že změny pravidel pro lesní hospodaření jsou nutné a akutní**

Stát penalizuje svůj vlastní podnik. Pokuta ve výši 3,5 milionu korun udělená Českou inspekcí životního prostředí státnímu podniku Lesy ČR za selhání při péči o slábnoucí nepůvodní smrkové porosty na severní Moravě a nezvladatelnou kůrovcovou kalamitu je dalším důkazem akutní potřeby zásadních změn lesního hospodářství. Jako první krok navrhlo ministerstvo zemědělství změnu zalesňovací vyhlášky



č. 83 k lesnímu zákonu. Návrh ovšem ve skutečnosti k pozitivním změnám nevede, dál počítá s dominantním zalesňováním smrkem tak jako dosud navzdory kritickým připomínkám ministerstev, krajů, expertů i veřejnosti.

Příčinou krize lesního hospodaření, kterou nyní už ani při maximálním vypětí nemohou zaměstnanci Lesů ČR zvládnout, je výrazný nedostatek listnatých stromů v českých lesích a špatný způsob hospodaření zaměřený jednostranně na produkci dřeva a zisk. Přes veškeré apely vědců a ekologických nevládních organizací dosud nedošlo ke změně pravidel, která by zajistily změnu nevhodné druhové skladby lesů, omezily holoseče, snížily stav přemnožené spárkaté zvěře a odstranily překážky šetrnému, přírodě blízkému hospodaření, včetně špatného způsobu zadávání zakázek.

Přítom ministr zemědělství Miroslav Toman před měsícem veřejně přislíbil (během jednání Poslanecké sněmovny 10. července), že se zasadí o přechod na lesy smíšeného druhového složení. Vyšší zastoupení listnáčů a jedle (takzvaných melioračních a zpevňujících dřevin) ve vyhlášce 83 zákona o lesích prosazuje

i MŽP. Ministr Toman by měl špatnou vyhlášku č. 83 změnit a ukázat, že myslí vážně svá slova i obdržené zásadní kritické připomínky.

K současné krizi a s ní související pokutě, vedlo především sázení smrku i do míst se zcela nevhodnými klimatickými podmínkami. Kritický stav smrkových lesů zasahuje do šesti krajů, ve vysloveně špatném zdravotním stavu je už nyní více než 43 % smrků v ČR a hynutím jsou ohroženy až čtyři pětiny smrkových lesů.

Zadání ze strany ministerstva zemědělství, takzvaná Dřevěná kniha, dosud brání státnímu podniku Lesy ČR na kalamitní stavy operativně reagovat a nutí je zadávat téměř veškerou práci v lese přes velké těžářské firmy. I proto nyní v lesích chybí kvalifikovaní pracovníci.

Vedoucí pracovníci ministerstva zemědělství mají přitom už přes deset let na stole fundované a konsensuální návrhy na lepší lesního hospodaření formulované vědeckou obcí a Národním lesnickým programem, který schválila vláda v roce 2008. Potřebné změny ovšem ministerstvo zemědělství dosud neudělalo.

Kvůli smrkové kalamitě na severní Moravě spustilo Hnutí DUHA výzvu Zachraňme lesy: [www.zachranmelesy.cz](http://www.zachranmelesy.cz). Apeluje na vládu, aby ministři urychleně připravili změny pravidel, které zajistí trvale udržitelné lesnictví včetně vyššího podílu listnatých stromů.

*„Je skandální, že stát musí za nedodržování práva udělovat pokuty svému vlastnímu podniku. Kromě pochybení Lesů ČR se však především ukazuje, že stávající pravidla nevedou lesníky k tomu, aby předcházeli kalamitám. Zakopaný pes je na ministerstvu zemědělství. To nejenže včas nereformovalo zastaralé zákony a nezavedlo ve veřejných lesích kvalitní certifikaci, ale navíc ještě řídí státní podnik Lesy ČR tak, aby zakázky dostávaly přes megatendry velké těžářské firmy. Lesy ČR tak ani nemohou operativně smrkovou kalamitu řešit. Za nezvládnutí kalamity nyní Lesy ČR čelí pokutě. Stav českých lesů se ale i kvůli změně klimatu nebude lepší, pokud se zásadně nezmění pravidla hospodaření. Jedná se o systémový problém, který vyžaduje systémové řešení. Hnutí DUHA proto spustilo výzvu Zachraňme lesy. Připojit k jejím 15 tisícům signatářů se mohou všichni, kterým není zdraví našich lesů lhostejné,“ říká Jan Skalík z Hnutí DUHA.*

*Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno a kráceno)*

## VYŠLO

### Objevte svou písčivnu

Calla vydává také novou skládačku s názvem „Objevte svou písčivnu“, která tématicky navazuje na stejnojmennou webovou stránku ([www.calla.cz/objevtesvoupisčivnu](http://www.calla.cz/objevtesvoupisčivnu)).

Skládačka o přírodních zajímavostech v jihočeských písčivnách a významu těchto míst pro ochranu přírody. Obsahuje 26 fotografií zobrazujících typická stanoviště, rostliny a živočichy obývajcí písčivny a mokřady v písčivnách.

Turistům, cyklistům nebo geocacherům bude k dispozici nejen v kanceláři Cally, ale i přímo v terénu. Na informačních tabulích u některých písčivken budou tyto



skládačky rozmístěny v malých krytých schránkách volně k rozebrání. Na schránkách najdou navíc zájemci informace o dalších zajímavých pískovnách v okolí. Schránky se skládačkami najdou zájemci na informačních tabulích v Pískovně Lžín na Soběslavsku, v pískovnách Cep I a Cep II na Třeboňsku, v Pískovně u Žemličky na Borovansku a také na nové tabuli v Pískovně na cvičišti.

Novou publikaci si mohou zájemci stáhnout také v pdf:

[http://calla.cz/index.php?path=hl\\_stranka&php=4\\_nabidka.php#objevte\\_piskovnu](http://calla.cz/index.php?path=hl_stranka&php=4_nabidka.php#objevte_piskovnu).

Jiří Řehounek

## Newsletter Chytrá energie

V aktuálním čísle newsletteru Chytrá energie se dozvíte, jak nevládní organizace hodnotí poslední návrhy nových evropských směrnic, které mají zajistit vyšší podíl obnovitelných zdrojů a úspory energie a zmíníme i nový dánský vládní plán, který má zajistit, že do roku 2030 bude v zemi všechna elektřina a 55 % veškeré energie z obnovitelných zdrojů. Představíme kritickou zprávu o jaderné energetice, kterou vydala francouzská parlamentní komise, a upozorníme na rizika spojená se vstupem ČR do Evropské uhlénné platformy.



Čtěte tu: <http://www.chytraenergie.info/index.php/newsletter/vydana-cisla>.

Edvard Sequens

## Renesance obnovitelných zdrojů na obzoru

Nejméně o polovinu by měla narůst v ČR výroba energie z obnovitelných zdrojů do roku 2030. Největší roli budou hrát samovýrobci: domácnosti a podniky, kteří si budou vyrábět vlastní energii, dále větrné a geotermální zdroje a biometan. V dopravě by na konci příští dekády měla dominovat vyspělá biopaliva, stlačený bioplyn (bioCNG) a čistá elektřina. Podíl dnešních biopaliv 1. generace bude stagnovat.

Zmíněný nárůst podílu obnovitelných zdrojů energie (OZE) na konečné spotřebě energie (v ČR v roce 2030) ze současných 14,89 % na nejméně 22,5 % vyplývá z celounijního cíle vyrábět v roce 2030 32 % energie z OZE. 32% cíl si schválily členské státy koncem června.

Podle aktuálních propočtů potenciálu OZE v ČR od expertů Komory obnovitelných zdrojů energie je český cíl nejméně 22,5 % s rezervou splnitelný. Potenciál OZE v ČR do roku 2030 byl vyčíslen na 255 PJ. To odpovídá zhruba 22 až 28 % očekávané spotřeby energie v roce 2030 a to i bez započtení očekávaného nástupu pokročilých biopaliv a dalších pokročilých technologií v dopravě. [Detailní výpočty potenciálu zde.](#)

Z připravovaných evropských směrnic jasně vyplývá, že nový rozvoj OZE by měl vypadat zcela jinak, než jsme dosud byli zvyklí:

- rozvoj OZE bude opřen o finanční podporu soutěženou v aukcích tak, aby byly podporovány jen ty nejefektivnější projekty,
- čím dál větší část energie si budou zajišťovat sami spotřebitelé energie přímo v místě její spotřeby (tzv. samovýrobci a energetické komunity),



- v domácnostech a soukromých firmách se předpokládá zhruba ztrojnásobení výroby elektřiny z fotovoltaických panelů (v drtivé většině střešních a fasádních). Podobně ztrojnásobení je očekáváno u výroby tepla tepelnými čerpadly,
- do energetiky významně vstoupí větrné elektrárny, jejichž instalovaný výkon se více než zesedminásobí. Do provozu budou uvedeny i první geotermální výtopy a teplárny. Bioplyn se bude využívat pro zálohování výkonu nepravidelné, ale dobře předvídatelné výroby z větrných a slunečních elektráren, spíše než pro výrobu v základním zatížení (jak je tomu dnes) a bude akcelerován rozvoj nevyužitých lokalit pro malé vodní elektrárny,
- v dopravě se očekává rozvoj opravdu čisté mobility: využívání biopaliv s horší udržitelností (např. MEŘO - řepkové příměsy do nafty) již nebude rozvíjen a důraz bude kladen na vyspělá biopaliva z nepotravinářských surovin a bioCNG. V elektromobilitě bude docházet k přechodu nabíjení ze stávající konvenční (uhelné a jaderné) elektřiny na elektřinu z OZE.



V ČR rozvoj OZE už několik let stagnuje. Finanční podpora pro OZE byla plošně zrušena v roce 2013 jako nezvládnutou regulaci fotovoltaiky v roce 2009 v době úřednické vlády Jana Fischera. Od té doby se situace postupně zlepšuje hlavně díky operačním programům a Nové zelené úsporám. Na obnovitelné zdroje už sice není nahlíženo jako na něco nežádoucího nebo okrajového, promyšlený přístup k OZE v Česku ale stále a zásadně chybí.

Štěpán Chalupa, předseda Komory obnovitelných zdrojů energie, řekl: „Rozvoj obnovitelných zdrojů až

*donekdávna táhlo zejména konvenční spalování biomasy. To se výrazně mění - elektromobilita bude potřebovat čistou elektřinu, kterou nejlevněji vyrobí větrné a fotovoltaické elektrárny. Fotovoltaiku potáhnou samovýrobci s instalacemi střešních elektráren. Během pár let očekáváme zejména rozvoj využívání obnovitelných zdrojů v budovách, energetických komunit a opravdu čisté mobility založený na obnovitelné elektřině, vyspělých biopalivech a stlačeném bioplynu - bioCNG.“*

*Z tiskové zprávy Komory obnovitelných zdrojů energie*

## **Správa úložišť bilancuje. Co vládě neřekla?**

Výroční zpráva o činnosti Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) v roce 2017, kterou v červenci projednala vláda, neříká vše. V opačném případě by ministři museli zvážit, zda postup SÚRAO, při němž byly i v loňském roce utraceny stovky milionů korun z jaderného účtu, vede k potřebným výsledkům. Zatímco v roce 2002 bylo vybráno pro hledání úložiště 6 lokalit na území 32 obcí, po šestnácti letech se ohroženo cítí obyvatelstvo již 52 obcí na 9 lokalitách a konflikt mezi samosprávami a zodpovědnými státními úřady eskaluje.

V lednu 2019 má ministryně průmyslu předložit vládě seznam čtyř lokalit vybraných pro další práce a mohlo by se zdát, že lidé ve zbývajících pěti si oddychnou. Platforma proti hlubinnému úložišti upozorňuje, že tomu tak být nemusí a spor může dále pokračovat.

Těmi důvody jsou:

- Správa úložišť usiluje o stanovení nových průzkumných území na všech devíti vytipovaných lokalitách s platností do roku 2025. Již podala žádosti a nyní probíhají správní řízení vedená Ministerstvem životního prostředí. O průzkumná území by podle Platformy mělo být požádáno až po otevřeném a oponovaném výběru lokalit.
  - Některé geofyzikální práce na dnešních lokalitách mají být dle objednávky SÚRAO prováděny až do roku 2019. To vzbuzuje nedůvěru, k čemu hodlá SÚRAO jejich výsledky použít v případě lokalit, které nebudou vybrány.
  - Postup, podle něhož mají být vybrány čtyři lokality z dnešních devíti, proběhne za zavřenými dveřmi a vůbec neumožňuje kontrolu výběru nezávislými odborníky, ve které by obce měly důvěru. I na nově přidaných lokalitách u jaderných elektráren, kde SÚRAO slíbilo již na jaře všechny závěrečné zprávy z předchozích výzkumů, je nedodalo kompletní, chybí v nich klíčové Studie dopadů na životní prostředí a Studii proveditelnosti.
  - Pro výběr lokalit mají být použity výsledky geologických prací, které byly získány na průzkumných územích, jejichž platnost zrušil soud. Celkem 18 obcí a 6 spolků na všech původních sedmi lokalitách zažalovalo postup ministra životního prostředí.
- 
- Městský soud v Praze v letošní roce pak rozhodl ve prospěch samospráv na lokalitách Březový potok, Magdaléna, Horka a Kraví hora, neúspěchem skončila žaloba na lokalitě Čihadlo a v případě lokalit Hrádek a Čertovka se na rozsudky stále čeká.
- Zveřejněná kritéria výběru SÚRAO nejsou příliš konkrétní a nedávají jistotu, že mají být vybrány ty nejvíce bezpečné lokality. K témuž závěru dospěla „Srovnávací analýza českých kritérií pro výběr úložiště“ zpracovaná prestižním Öko-Institutem z Darmstadtu. Výsledná lokalita přitom musí zajistit bezpečnou izolaci vysoce radioaktivních odpadů po několik set tisíc let.
  - Přes veškeré sliby a vládou daný termín nepřipravilo Ministerstvo průmyslu a obchodu zákon, který zajistí rovnoprávnější postavení obcí vůči státu při rozhodování o nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem a tedy možnost účinněji hájit jejich oprávněné zájmy.

Hlubinné úložiště vysoceradioaktivních odpadů je stavba negativně ovlivňující vybrané lokality již nyní během desítek let trvající přípravy. Dalších sto let bude probíhat zavážení radioaktivních odpadů a i po uzavření úložiště bude v podzemí uložený odpad nebezpečný statisíce let. Je naprosto nezbytné, aby přístup zodpovědných státních organizací byl poctivý, otevřený a předvídatelný a práva dotčených obyvatel byla respektována. Dnes tomu tak bohužel stále není.

Petr Nohava, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „Správa úložišť se bije v prsa a snaží se výsledky své práce prodat jako úspěch. Skutečnost snad ani nemůže být pravdě vzdálenější. Ministři nové vlády by měli výsledky činnosti Správy řádně zhodnotit a než bude připraven slibovaný zákon zajišťující rovnoprávné postavení obcí, celý proces výběru lokalit zastavit.“

*Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti*

## Na kole a pěšky proti úložišti jaderného odpadu

V sobotu 14. 7. 2018 uspořádal spolek „Jaderný odpad - děkujeme, nechceme!“ svoji nejdůležitější akci roku. Byl jí již 15. ročník Memoriálu Slávka Šimka, který byl čestným prezidentem spolku a stál u jeho zrodu v r. 2003. Tradičně je tato letní protestní akce směřována proti záměru státu plánovat vybudování hlubinného úložiště jaderného odpadu (HÚJO) v katastru obcí Pačejov, Maňovice, Olšany, Kvášňovice, Velký Bor a Chanovice.



Na startu v Pačejově – nádraží se sešlo cca 150 účastníků pochodu, cyklistů i motorkářů, kteří po určených tratích dorazili do Maňovic. Tato malá vesnička je pro SÚRAO baštou odporu proti ukládání jaderného odpadu na statisíce let pod zem a Obec Maňovice tuto akci vždy podporuje a spolupořádá s naším spolkem. Ve všech obcích, kudy vedly tratě letošní protestní akce, byly podepsány petiční archy proti HÚJO v lokalitě „Březový potok“ od 887 lidí včetně občanů ze SRN, kteří letos vypravili ze svých obcí do Pačejova a Maňovic autobus.

V cíli v Maňovicích starostové všech dotčených obcí deklarovali jednotu v postoji k HÚJO, která trvá od r. 2003, zástupce Cally seznámil veřejnost s aktuální situací k HÚJO, svůj názor nám sdělili i hosté ze SRN a pomoc v řešení přislíbila i přítomná poslankyně Parlamentu ČR Mgr. Kořanová. Všichni přítomní doufali, že na konci roku 2018 nebudeme v lokalitě „Březový potok“ mezi čtyřmi posledními lokalitami v ČR, které nová ministryně průmyslu a obchodu se SÚRAO vyberou jako poslední nejvhodnější pro budování HÚJO a nebudeme již tak poté muset protestní akce dále organizovat. Byl by to krásný dárek všem pod stromeček k Vánocům 2018.

Po celou sobotu v Maňovicích pořadatelům přálo počasí, za zázemí, vynikající jídlo a pití zasluhují díky obětaví občané a občanky z Maňovic, kteří vždy dokáží akci zajistit ve velmi přátelské a pohodové atmosféře. Večer pokračoval taneční zábavou pod širým nebem, kapela Melodion nadchla všechny přítomné tak, že se mnohým ani nechtělo k domovům. Sečteno, podtrženo, myslíme si, že akce vyšla ve všech směrech!

*Za pořadatele: F. Kába - předseda spolku [www.jodn.cz](http://www.jodn.cz)*

---

## Francouzská parlamentní komise vydala kritickou zprávu o jaderné energetice

Francouzská parlamentní komise, ustavená v lednu 2018 k přezkoumání bezpečnosti a zajištění jaderných zařízení, ve své zprávě vydané 5. července shrnuje, že jaderné elektrárny jsou i nadále zranitelné vůči haváriím a útokům. „Francouzská jaderná zařízení zřejmě trpí zásadním nedostatkem, který půjde jen obtížně vyřešit: nebyly navrženy tak, aby odolaly teroristickému útoku,“ tvrdí komise. Zpráva označuje několik rizik, mimo jiné zřícení letadla, vniknutí dronu, sabotáž zevnitř, proniknutí zvenčí a kybernetické útoky.

Společnost EDF prohlásila, že se zavazuje k „procesu neustálého zlepšování“. Všechno ale nasvědčuje

tomu, že EDF jedná pomalu.

Parlamentní komise byla ustavena zčásti jako reakce na řadu akcí organizace Greenpeace, jež poukazyvaly na nedostatečné zabezpečení jaderných elektráren. Greenpeace podle komise v posledních 30 letech podnikla 14 pokusů o průnik za účelem prokázání zranitelnosti francouzských jaderných zařízení. Letos 3. července Greenpeace opět prokázala nedostatečnost zabezpečení tím, že do jaderné elektrárny Bugey vlétla svými drony a jedním z nich nabourala do skladiště vyhořelého paliva.

Komise doporučuje následující opatření k omezení bezpečnostních rizik:

- Více policistů v areálech jaderných zařízení.
- Snížení předvídatelnosti převozu radioaktivních materiálů úpravou dat a hodin odjezdů a případně i tras přepravy.
- Vytvoření parlamentní delegace pro civilní jadernou energetiku, jejíž členové (čtyři poslanci a čtyři senátoři) by měli de iure přístup k utajovaným informacím o bezpečnostních otázkách.

## Bezpečnost

Počet bezpečnostních incidentů ve Francii podle komise „neustále roste“ a jako příklad uvádí loňskou dočasnou odstávku čtyř reaktorů v elektrárně Tricastin a výbuch v nejaderném úseku elektrárny Flamanville. Komise se zabývala též dlouhodobým skandálem s kontrolou jakosti v elektrárně CreusotForge firmy AREVA, kde docházelo k chybám při výstavbě a k falšování dokumentace.

Komise poukazuje na rizika spojená s využíváním subdodavatelských vztahů v jaderné energetice a upozorňuje, že 80 % všech úkonů v provozu i údržbě se provádí právě formou outsourcingu. To vede ke



ztrátě způsobilosti v samotné firmě EDF. Zpráva ze zřícení parogenerátoru o hmotnosti 450 tun během provádění údržby na reaktoru Paluel 2 vidí problémy při spolupráci mezi EDF a jejími subdodavateli (reaktor je od incidentu v květnu 2015 stále mimo provoz). Jedním z doporučení komise je snížení závislosti na subdodavatelích.

Potíže se subdodavateli dokresluje i fiasko společnosti EDF se svary potrubí v nedokončeném reaktoru EPR ve Flamanville, jež bylo odhaleno v únoru 2018. Odhadem 35 % svarů na potrubí spojující parogenerátor s turbínou vykazuje závady. Komise upozorňuje, že

tento problém má závažné důsledky na cenu, časový harmonogram a bezpečnost reaktoru.

Komise kritizuje koncept „vyloučení poruchy“, který se v odvětví prosazuje a spočívá v přesvědčení, že u některých zásadních jaderných komponent lze vyloučit selhání. „Pro určité typy havárií neexistují žádné nouzové postupy, protože jsou prostě považovány za nemožné,“ uvádí zpráva.

Komise doporučuje urychlení implementace evakuačních plánů, jež mají nahradit plány stávající, které se omezují na nejbližší obyvatele.

## Odpad

Projekt hlubinného geologického úložiště Cigeo ve městě Bure v severovýchodní Francii vykazuje podle komise určitou „zranitelnost“, mimo jiné zde hrozí riziko podzemního požáru, jehož šíření nelze zabránit. Zpráva doporučuje další zkoumání možnosti dlouhodobého skladování pod povrchem jako možné

alternativě k likvidaci v geologickém podloží.

Komise z bezpečnostních důvodů zpochybňuje zásadní závislost na skladování vyhořelého jaderného paliva v bazénech (včetně navrhovaného projektu centralizovaných bazénů EDF). Doporučuje vždy zvážit možnost suchého skladování a přesun maximálního možného objemu vyhořelého paliva z bazénů do suchých úložišť. Komise uvádí řadu možných potíží ohledně přepracovávání vyhořelého paliva a tvrdí, že příslušné orgány by měly zvážit možnost ukončení přepracovávání.

### Regulace

Komise doporučuje posílení pravomocí francouzského jaderného regulačního úřadu ASN a nově by měl (tak jako většina jeho zahraničních obdob) mít pravomoc vydávat příkazy a nařizovat pokuty.

Komise rovněž doporučuje, aby byl ASN vyzván k uplatňování svých zákonných pravomocí a nařizování peněžitých pokut a omezení financování, pokud se provozovatelé jaderných zařízení jeho rozhodnutími neřídí.

Dále komise doporučuje, aby ASN zveřejnil rozvrh předepsaného monitoringu a objem nařízených pokut a finančních sankcí.

### Vyřazování z provozu

Vyřazování z provozu s sebou nese důvěrně známý problém nereálně nízkých odhadů nákladů na vyřazování stárnoucí flotily francouzských reaktorů a nepřiměřených rezervních fondů na vyřazování. Zpráva doporučuje zřízení národní komise zodpovědné za kontrolu a dohled nad výdaji na vyřazování z provozu, výdaji souvisejícími s nakládáním s odpady a výdaji, jež si vyžádají havárie. Komise rovněž doporučuje zavedení povinnosti provozovatelů jaderných zařízení zajistit dostatečnou likviditu rezervních fondů na vyřazování.

*Překlad článku French Parliamentary Commission issues critical report on nuclear industry, Jim Green, Nuclear Monitor 864 (<https://wiseinternational.org/nuclear-monitor>), přeložil Petr Kurfürst*

## MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

### Co jí čáp?

Jsou otázky, o nichž ani nepřemýšlíme. Tak například tato: Co jí čáp? No přece žáby! To ví každé malé dítě. Zpívají se o tom písně, čteme o tom ve slabikářích, sajeme tu informaci takřka s mateřským mlékem. Trochu nám to sice problematizuje existence čápa černého, v jehož potravě byly vždy více zastoupeny ryby, ale připusťme, že pod jménem čáp si každý normální člověk představí čápa bílého.

Pokud si však najdete informace o skutečné potravě čápa bílého, zjistíte, že dnešní čápi loví především hraboše polní, případně jiné drobné savce i ptáky, ale také hmyz, žížaly či plže. Na některých lokalitách sice stále převládají v potravě žáby, ale není jich už mnoho. I čápi prostě zjistili, že obojživelníků ubývá.

Až se vás tedy dítě se slabikářem zeptá, co jí čáp, řekněte mu, že hraboše. Ale ve škole ať raději říká, že žáby.

*Jiří Řehounek*



## Glyfosát: Francie, Itálie i Německo plánují zákaz, ČR zatím mlčí

Po přelomovém verdiktu kalifornského soudu, který nařídil Monsanto, výrobci glyfosátových pesticidů, zaplatit odškodné ve výši 6,5 miliardy korun muži umírajícímu na rakovinu, a který přichází pouhý rok poté, co Evropská unie rozhodla o pětiletém prodloužení povolení glyfosátu, se proti němu vyslovují také evropské politické osobnosti. *“Musíme bojovat s invazí této látky na náš trh, hrozbou, která existuje jen kvůli obludným obchodním dohodám podepsaných ve jménu zisku,”* uvedl místopředseda italské vlády Luigi Di Maio.

Francouzský ministr životního prostředí Nicolas Hulot řekl, že soudní verdikt je “začátkem války” proti glyfosátu v Evropě. Pokud budeme čekat, tyto jedy budou páchat své škody a obětí bude příliš mnoho”. Francie už také prohlásila, že glyfosát na svém území zcela zakáže během tří let, zákaz plánuje i Itálie a Německo.



Rakouská bývalá ministryně zdravotnictví Pamela Rendi-Wagner na základě verdiktu uvedla, že vláda “si zahrává se zdravím Rakušanů” tím, že nezastává jasnou pozici k zákazu glyfosátu.

Svědectví a dokumenty doložené během soudního řízení ukazují, že varovné signály ohledně bezpečnosti glyfosátu se ve studiích objevují už od osmdesátých let a během času stále narůstají. Monsanto ovšem vynakládá úsilí tento trend zvrátit.

Interní dokumenty Monsanto, zveřejněné v rámci jiných soudních procesů v USA, ve kterých Monsanto za způsobenou rakovinu žalují zhruba dva tisíce farmářů, ukazují, že firma ovlivňovala studie podepsané nezávislými vědci a snažila se zakrýt data prokazující škodlivé dopady glyfosátových herbicidů na lidské zdraví. Monsanto také dlouhodobě útočí na vědce, jejichž studie poukazují na zdravotní škodlivost glyfosátu nebo glyfosátových herbicidů.

Nathan Donley, vědec z Center for Biological Diversity, řekl: *“Johnsonovo statečné rozhodnutí strávit své poslední dny bojem s Monsantem a snaze dokázat nebezpečnost Roundupu je součástí globálního procitnutí ohledně zdravotních a environmentálních nákladů naší neopatrné závislosti na pesticidech.”*

Klára Kyralová, expertka Hnutí DUHA na potraviny a zemědělství, řekla: *“Nejenom tento verdikt ukazuje, jaké nebezpečí představuje glyfosát a jaké důsledky na lidské zdraví může mít. Vypovídá mnohé i o důvěryhodnosti agrobiznisu a nutnosti skutečně nezávislých posouzení rizik pesticidů a dalších látek, které vypouštíme běžně a ve velkém do našeho životního prostředí.”*

*Edvard Sequens z tiskové zprávy Hnutí DUHA*

---

## Ochranáři se dohodli s lesníky, že nebudou zasahovat v pralesech na Slovensku

WWF (World Wide Fund for Nature) Slovensko a občanské sdružení PRALES se dohodli se státním podnikem LESY Slovenské republiky na zabezpečení ochrany v doposud nechráněných slovenských pralesech. Vyloučení lidských zásahů v pralesech o rozloze 2 230 ha je vstřícným krokem ze strany státního podniku. Zároveň je to výrazný krok k plnění závazků vyplývajících Slovenské republice z Karpatské úmluvy. Dohoda o zachování pralesů je výsledkem roky trvající debaty mezi státním podnikem LESY SR a ochránářskými organizacemi WWF Slovensko a PRALES.

Odborníci z občanského sdružení PRALES v letech 2009-2015 realizovali celorepublikovou inventarizaci nejzachovalejších lesů na Slovensku, přičemž pralesy identifikovali na výměře 10 583 ha. Asi třetina z nich doposud není chráněná vyšším stupněm ochrany (bezzásahovým režimem) a hrozí jí poškození či zničení. Jde například o lokality Zámek v Malých Karpatech, Drastvica v Štiavnických vrších, Skalnatá v Lúčanské Malé Fatře či Chmelienec v Nízkých Tatrách. Celkem se jedná o 96 lokalit. Ochrannářské organizace proto připravily návrh na ochranu pralesů a uskutečnily debatu s LESY SR. Státní lesníci na těchto místech nehospodaří od roku 2011.

*“LESY Slovenské republiky, jsou si vědomy společenské zodpovědnosti a mají zájem na zachování přírodních hodnot pro další generace. Vymapované lokality na naše náklady vyznačíme v terénu a zabezpečíme jejich ochranu. Zároveň dáváme veřejný příslib, že v nich nebudeme vykonávat žádné hospodářské zásahy”,* uvedl Marian Staník, generální ředitel LESŮ SR.

Na území Slovenska vznikly první rezervace na ochranu pralesů již koncem 19. století ve snaze zachovat vzácné ukázky přírodních lesů v jejich nezměněné podobě. V současnosti je na Slovensku přísně chráněných (5. stupeň ochrany) 68 % pralesů (7 313 ha). Závazkem státního podniku LESY SR netěžit v dalších identifikovaných pralesech se tato výměra zvýší na více než 9 500 ha, čímž se zvýší podíl pralesů ponechaných přirozenému vývoji na 94 %.

*“WWF Slovensko oceňuje konstruktivní přístup představitelů státního podniku LESY SR ve společné diskusi, stejně tak i ustanovení závazku netěžit v pralesech, které byly označeny ochránci přírody. Jde o zabezpečení trvalé a přiměřené ochrany pralesů na Slovensku”,* uvedla Miroslava Plassmann, ředitelka WWF Slovensko. *“Pro ochranu původní diverzity je to dobrá zpráva. Pralesy jsou pro mnohé druhy organismů jako Noemova Archa uprostřed moře více či méně přeměněných lesů. Významným způsobem se také rozšíří základna pro výzkum*



*přírodních zákonitostí v lesních ekosystémech. Přestože jde o malý krok v ochraně jedinečných přírodních hodnod Slovenska, je to rozhodně krok správným směrem”,* uvedl Marián Jasík, expert Občanského sdružení PRALES. Obě strany se shodly, že do budoucna je potřeba přehodnotit národní soustavu chráněných území a zabezpečit důslednou ochranu nejceněnějších lokalit.

Více informací o pralesech Slovenska najdete na [www.pralesy.sk](http://www.pralesy.sk).

*Společná tisková zpráva (WWF Slovensko, o. z. Prales & Lesy SR š. p.)*

---

## **Milióny dobrovolníků ve 134 zemích vyčistí svět za 24 hodin**

Milióny lidí ve 134 zemích se 15. září zapojí do Celosvětového úklidového dne - k řešení globálního problému s odpady přispějí tím, že uklidí silnice, parky, pláže, lesy, řeky.... Tisíce komunit budou fungovat jako jedna „zelená vlna“, která se potáhne od Nového Zélandu po Havaj a zasáhne i Českou republiku

*„Cílem celosvětového úklidového dne není jen samotné uklízení, ale posun směrem k lepšímu nakládání s odpady a také zvýšení povědomí jak lokálně, tak celosvětově, o závažnosti situace. A co je ještě důležitější – chceme se zbavit narůstajících problémů s odpady natrvalo tím, že podpoříme a spojíme*

novou generaci vůdců místních komunit, aby společně našli nová řešení odpadových problémů“, říká Heidi Solba, jedna z lídrů hnutí Let's Do It, které globální úklid iniciovalo.

### Let's Do It!

Hnutí Let's Do It (pojdme na to!) se zrodilo v Estonsku v roce 2008, kdy 50 000 lidí vyčistilo celou zemi během pouhých pěti hodin. Od té doby se akční model - jedna země za jeden den - rozšířil po celém



světě a vytvořil jedno z nejrychleji rostoucích hnutí v historii. K dnešnímu dni se přes 100 zemí a 20 milionů lidí připojilo k úsilí o uklizení nelegálního odpadu ve svém okolí.

U nás se tento model také osvědčil a úklidy se již pátým rokem konají (tradičně v dubnovém jarním termínu) pod hlavičkou spolku Uklidme Česko – [www.UklidmeCesko.cz](http://www.UklidmeCesko.cz). „Od roku 2014 se nám již podařilo aktivně zapojit do úklidů více jak 300 tisíc dobrovolníků, kteří společně uklidili přes 9000 tun odpadů. Podílet se na organizaci Celosvětového úklidového dne vnímáme jako velikou výzvu a věřím, že dobrovolníci z České

republiky přispějí velkým dílem k úspěchu této největší dobrovolnické akce v historii lidstva“, dodává Miroslav Kubásek, jeden ze zakladatelů Uklidme Česko.

### Podobnost čistě náhodná

Estonská republika v roce 2018 slaví 100 let od svého založení a Celosvětový úklidový den je největším darem Estonska světu k jeho 100. výročí. Přidejme se tedy také a pojdme přiložit ruku k celosvětovému dílu!

Zajímavá fakta:

- Téměř polovina plastů, které dnes existují, byla vyrobena za posledních 15 let. (National Geographic, červen 2018)
- V severním tichomoří v oblasti tzv. Tichomořského odpadkového víru na rozloze 1,6 milionů km<sup>2</sup> pluje zhruba 79 tisíc tun plastů. (Laurent Lebreton, 2018) Každý rok se do našich oceánů dostává 4,8-12,7 milionu tun plastu z pobřežních oblastí a řek. To znamená 15 pytlů naplněných plastovým odpadem na každý metr všech pláží na světě. Kdyby se všechny tyto odpady naložily na nákladáky, obkroužily by zeměkouli 24 krát. (Jemma Jambeck, University of Georgia, 2015)
- To se také rovná vykládání obsahu jednoho nákladního auta do oceánu každou minutu. Pokud nebude podniknuto žádné opatření, očekává se, že do roku 2030 se tato hodnota zvýší na dvě za minutu a čtyři za minutu do roku 2050. (zpráva nadace Ellen MacArthur, 2016)
- Ze všech doposud vyrobených plastů bylo recyklováno pouze 9%. (Jemma Jambecková, National Geographic, 2018)
- Více než 3,5 miliardy lidí nemá přístup k nezákladnějším službám v oblasti nakládání s odpady (ISWA, Globalizace a nakládání s odpady, 2012)

*Edvard Sequens*

## ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM



Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu [www.envirooskop.cz](http://www.envirooskop.cz). Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.



## Rachačky (lat: 49.1335, lon: 14.4175)

Rachačky - malé místo s velkým nábojem. Ztraceno uprostřed hlubokých lesů, vyznačuje klid a usebrání.

Klidné místo s pramenem, procesím poutníků, zpěvy a kříži - takové byly Rachačky v 17. století. Kapli sv. Rozálie coby ochránkyně před morem zde nechal vybudovat Václav Býšovec z Býšova jako vzpomínku na své dvě děti, které zemřely během morové epidemie. Prameni, vedle kterého byla kaple vystavěna, lidé přisuzovali léčivé účinky. Z původní barokní kaple se dodnes zachoval presbytář, přední část se zvoničkou je postavena ve slohu novorománském.



Blízko tohoto posvátného místa se nacházely vápencové jeskyně s bohatou krápníkovou výzdobou. Jedna z jeskyní byla rovněž zasvěcena sv. Rozálii a sloužila jako poutní místo stejně jako kaple. V místě jeskyně vznikl po druhé světové válce lom na vápenec a byla odtěžena. Dnes můžete najít část stěny jeskyně v bývalém lomu poblíž pramene a dvě další jeskyně, které však krápníkovou výzdobu nemají.

4 km od Rachaček se nachází rekonstruovaná tvrz Býšov (<http://www.envirooskop.cz/#290>). V tvrzi naleznete stálou muzejní expozici z historie Vltavotýnska a unikátní výstavu mapující lokální geologické útvary.

**Časová náročnost:** 2 hodiny

**Povaha terénu:** Rovinatý terén, zpevněné lesní cesty, vhodné pro kolo i pěší vycházku, kterou lze absolvovat i s kočárkem.

**Dostupnost:** Po zpevněné cestě s cyklotrasou č. 1095, která spojuje Vltavskou cyklostezku a trasu č. 1091. Pěšky po lesních cestách z odstavných parkovišť u lesa, z Purkarce po červené turistické značce, poté odbočit na cyklotrasu 1095.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirokopu najdete zde: <http://www.envirooskop.cz/#lokalita:rachacky>.

*Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens*

### POZVÁNKY NA AKCE

Calla & Hvězdárna a planetárium Č. B. Vás srdečně zvou na přírodovědnou vycházku

## „Výprava na hvězdárnu“

S astronomem **Radkem Stránským** (HaP České Budějovice), zooložkou **Lucií Pleštilovou** (PřF JU), **Zuzanou Štětkovou** (ČNFV pro vydru), entomology **Otomarem Adamem** a **Zdeňkem Hančem** (AOPK ČR) a dalšími lektory

**Pátek 7. 9. 2018 od 18:30 hod.**

Přírodovědná vycházka do areálu budějovické hvězdárny. Astronomická část se bude věnovat pozorování noční oblohy a představení astronomické techniky, zoologická část nočním živočichům. Součástí bude odchyt nočních motýlů na světlo a ukázky živých nočních živočichů ze záchranné stanice – sov, netopýrů a ježka.

Sraz účastníků v areálu hvězdárny (Zátkovo nábřeží 4, České Budějovice).



Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice. Finančně podpořeno Jihočeským krajem v rámci dotačního programu.



Calla, BC AV ČR a PŘF JU Vás srdečně zvou na přírodovědnou vycházku

## **„Výprava do kampusu“**

S botaniky **Klárou Řehounekovou** (PŘF JU) a **Milanem Štechem** (PŘF JU), zoology **Miloslavem Jirků** (BC AV ČR) a **Jiřím Řehounekem** (Calla)

Přírodovědná vycházka na fakultní zahradu Přírodovědecké fakulty JU a do areálu Biologického centra AV ČR bude zaměřená hlavně na zajímavé druhy rostlin či hmyzu. Uvidíte tuňky, květnaté trávníky i písečnou dunu a zjistíte, že i ve městě je pro přírodu spousta místa.

**Sobota 15. 9. 2018 od 9:00 hod.**

Sraz účastníků na zastávce budějovické MHD Jihočeská univerzita (spoje č. 3, 7 a 15).

Více informací k vycházkám: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice, tel.: 605 066 898, [RehounekJ@seznam.cz](mailto:RehounekJ@seznam.cz), <http://www.calla.cz>

Podrobnosti, pozvánky a další program přírodovědných vycházek s Callou najdete na webu: [http://calla.cz/index.php?path=o\\_prirody&php=vychazky.php](http://calla.cz/index.php?path=o_prirody&php=vychazky.php)



Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice. Finančně podpořeno Jihočeským krajem v rámci dotačního programu.



**Přírodovědné vycházky budou na podzim pokračovat:**

„**Za rákosním ptactvem s Velkým vávrovským rybníkem**“ - neděle 7. 10., 9:00, zastávka českobudějovické MHD Máj – Milady Horákové (kroužkování ptáků na podzimním tahu)

„**Za houbami do zámeckého parku Hluboká**“ - sobota 20. 10., autobusová zastávka Hluboká nad Vltavou, pod kostelem (podzimní druhy hub)

Podrobnosti a pozvánky sledujte postupně na [http://calla.cz/index.php?path=o\\_prirody&php=vychazky.php](http://calla.cz/index.php?path=o_prirody&php=vychazky.php)

# Zelené středy



Calla vás srdečně zve na besedu

## Příroda do města!

s RNDr. Jiřím Řehounkem (Calla)

Žijí v Českých Budějovicích ohrožené druhy? Kde je hledat?  
Jak chránit přírodu ve městě nebo na zahradě? Stojí to vůbec za to?  
A co by mohla pro přírodu udělat radnice?

**Ve středu 19. září 2018**

**od 18:00 hodin**

**v klubu Horká vana, Česká ul. 7, České Budějovice**

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice  
tel.: 384 971 930, [calla@calla.cz](mailto:calla@calla.cz), <http://www.calla.cz>



Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice. Finančně podpořeno Jihočeským krajem v rámci dotačního programu.



# Mezinárodní noc netopýrů v Chýnovské jeskyni

**pátek 14. 9., 19:00**

Pozorování netopýrů národní přírodní památky Chýnovská jeskyně  
vedoucí: **RNDr. Vladimír Hanzal** (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha)

**sraz: Chýnovská jeskyně (cca 5 km SV od Chýnova)**

Přehled netopýřích nocí v ostatních krajích ČR najdete na webu ČESONu:  
[http://ceson.org/document/MNN\\_2018\\_prehled.pdf](http://ceson.org/document/MNN_2018_prehled.pdf)



České Budějovice budou pořizovat nový územní plán, který ovlivní budoucí podobu města a kvalitu života v něm. Právě vybírají zpracovatele. Chystaný územní plán obce Jivno by zase mohl zástavbou ohrozit údolí Rudolfovského potoka. A možná i u Vás se projednává nebo bude projednávat, když ne celý územní plán, tak jeho změna. Jak příprava plánu probíhá, jaké jsou možnosti občanů, vlastníků nemovitostí, ale také zastupitelů? Na co si ve které fázi dát pozor?

Přijďte se dozvědět na přednášku a besedu s právničkou Vendulou Zahumenskou

## **Jak na územní plánování?**

**Ve středu 29. srpna 2018 od 16 hodin**

V Čepici – Českobudějovickém pirátském centru, Hradební 13

Vstup volný



## **Výstava Pralesy Šumavy v rozhlase**

**Vernisáž 3. září v 16:00–18:00, výstava potrvá do konce září**

**Český rozhlas České Budějovice, U Tří lvů 1**

Pralesy jsou jedinečným fenoménem Šumavy. Však také na Šumavě leží náš nejnámější a také je z nejdéle chráněných pralesů – Boubínský prales. A právě výstavu fotografií původní šumavské přírody můžete navštívit v Galerii Českého rozhlasu České Budějovice v ulici U Tří lvů 1.

Letos si Správa Národního parku Šumava připomíná 160 let od počátku jeho ochrany a zároveň připomíná 180 let od zahájení ochrany Žofínského pralesa, ležícího v sousedních Novohradských horách.

Vyšla proto nová kniha nazvaná Pralesy Šumavy, jejímž autorem je Jan Dvořák společně s Českobudějovickým fotografem Tomášem Čamrou. Jeho pohledy nejen do Boubínského a Žofínského pralesa, ale i do dalších více či méně známých pralesních zbytků, jako jsou Prameny Vltavy, Mokrůvky, Trojmezna, Jezerní skála nad řekou Blanící nebo Černý les ve vojenském prostoru Boletice, si můžete užít v rámci této výstavy.

Fotograf Tomáš Čamra vás nechá nahlédnout do pečlivě střežených míst, které běžně navštívit nemůžete.

---

**Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:**



**Calla – Sdružení pro záchranu prostředí**

**Naše adresa:** Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

**Telefony:** 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

**E-mail:** [calla@calla.cz](mailto:calla@calla.cz) • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

**Naše konto:** 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

**IČO:** 62536761

**Uzávěrka dalšího čísla je do 15. září 2018.** Články posílejte na [edvard.sequens@calla.cz](mailto:edvard.sequens@calla.cz).

**Databázi odběratelů spravuje Romana Panská.** Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na [calla@calla.cz](mailto:calla@calla.cz). **Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.**

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

***Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!***

***Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.***

***Můžete nám také přispět na vydávání.***

***Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.***

***Děkujeme!***